

VNIVERSITAT
ID VALÈNCIA

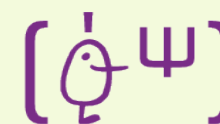
Tema 4

Desenvolupament físic,
sensorial i perceptiu, i
psicomotor en la
infància

Olga Fernández García

Dept. Psicologia Evolutiva i de l'Educació

Índex

- 01 DEL NAIXEMENT ALS 3 ANYS
- 02 EN LA INFANTESA PRIMERENCA (3-6 ANYS)
- 03 EN LA INFANTESA INTERMÈDIA (6-12 ANYS)

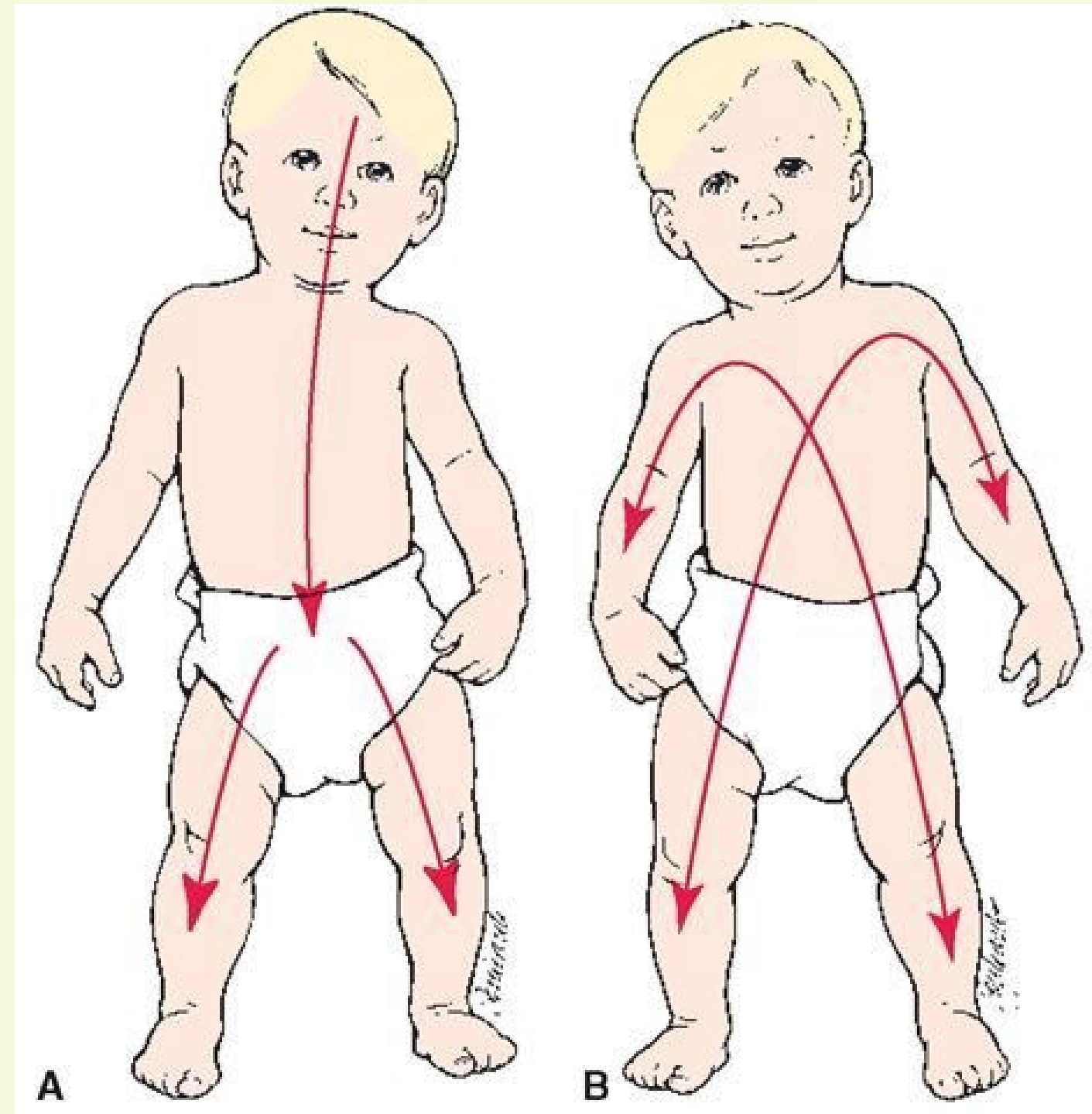

DESENVOLUPAMENT FÍSIC

Principis del desenvolupament

PRINCIPI CEFALOCAUDAL

Es produeix des del cap fins a les extremitats inferiors.

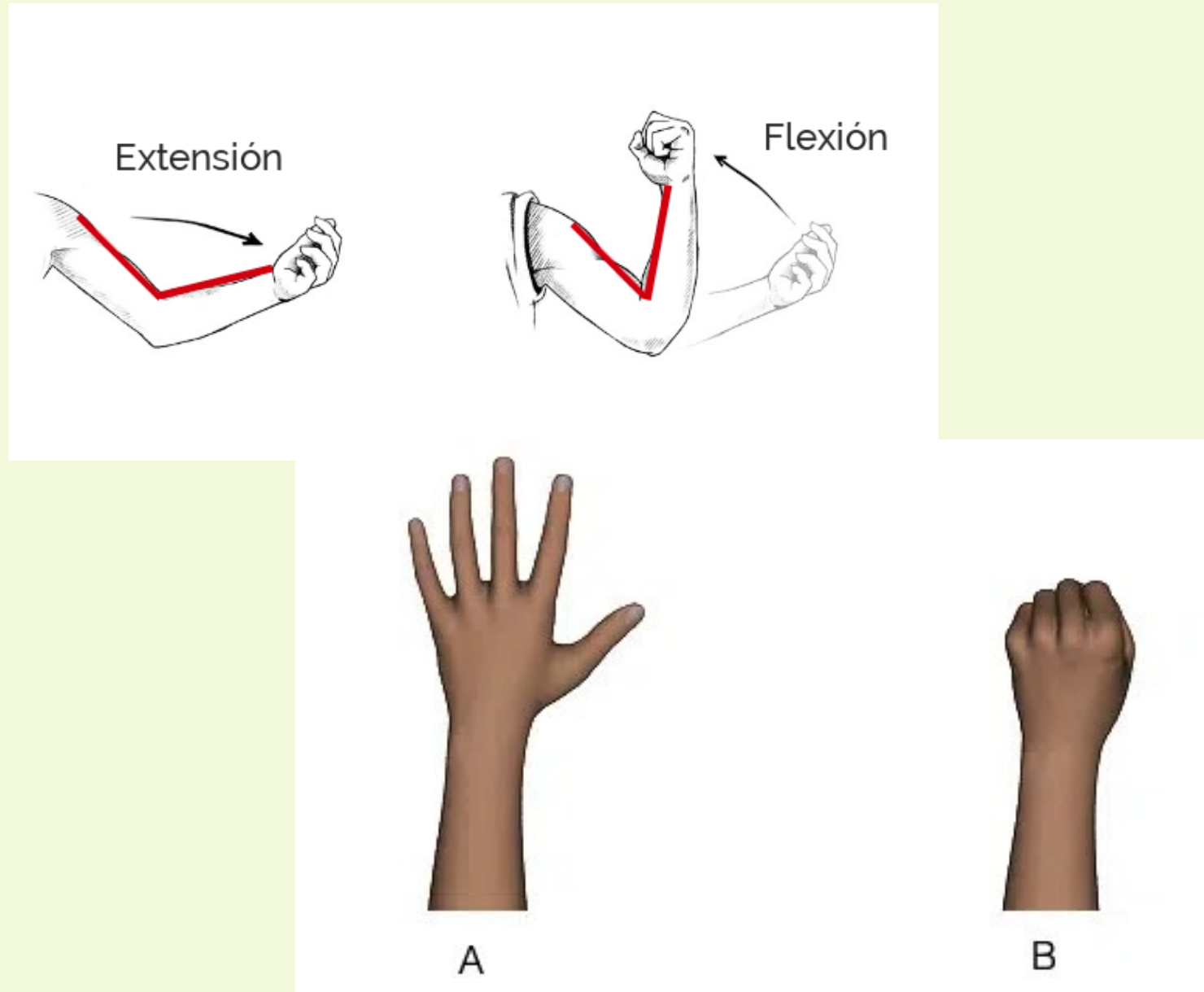

PRINCIPI PRÒXIM-DISTAL

De la part més pròxima a l'eix central del cos cap a les parts distals.

DESENVOLUPAMENT FÍSIC

Principis del desenvolupament

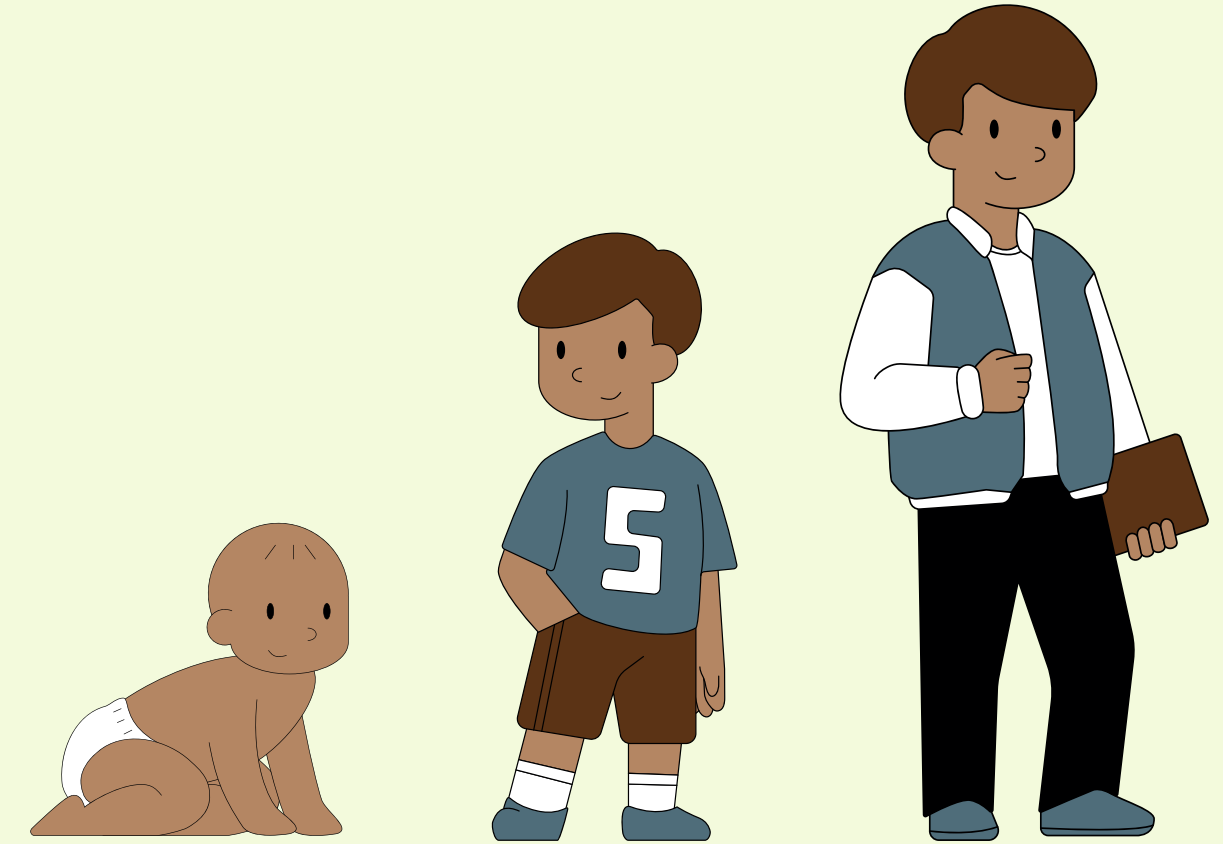
PRINCIPI FLEXOR-EXTENSOR

Primer es dominen els músculs flexors, i seguidament els extensors.

DESENVOLUPAMENT FÍSIC

Patrons de creixement

- Creixement més ràpid els primers mesos.
- Canvi de la forma i les proporcions corporals.

L'herència, la nutrició, les influències ambientals i les condicions de vida.

Determinants del creixement

* Les taules de creixement (OMS) permeten interpretar el patró de creixement infantil (percentils) → ¿obsolet?*

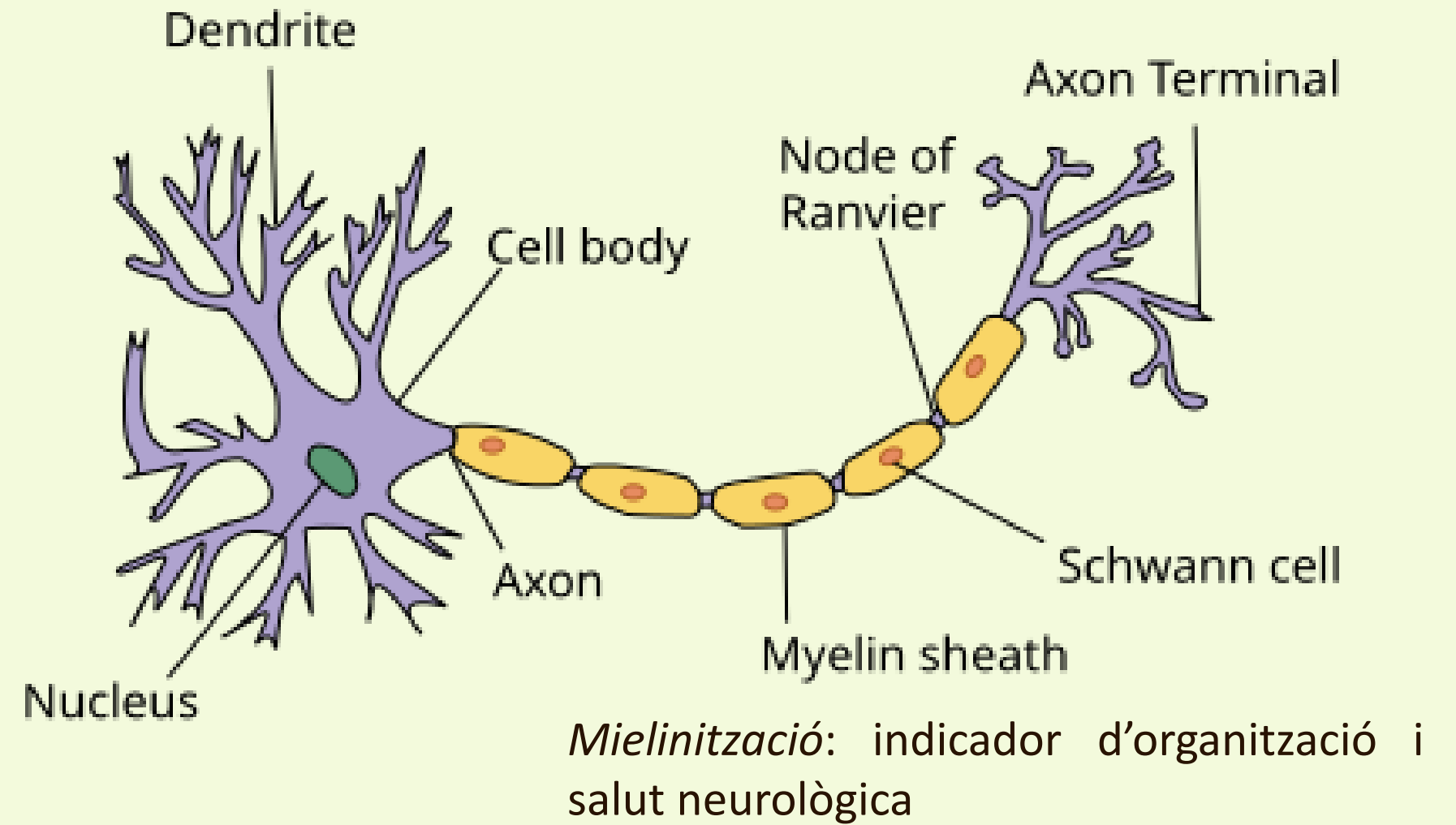

DESENVOLUPAMENT FÍSIC

El creixement del cervell

Multiplicació de connexions entre el tercer trimestre i els dos anys, es donen tres processos:

- Integració (coordinació)
- Diferenciació
- Mort cel·lular (adaptació)

Creixement de l'encèfal

- En néixer ocupa 1/3 del volum adult i cap als 6 anys aconsegueix el volum adult.
- En néixer, medul·la espinal i tronc-encèfal desenvolupat, però l'encèfal segueix (*ratxes de creixement encefàlic*).

Neuroplasticitat.

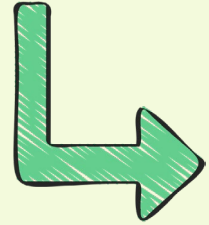

DESENVOLUPAMENT SENSOPERCEPTIU

El creixement del cervell

Regió occipital (control de la informació sensorial)

→ creixement ràpid primers mesos de vida (coneixement de l'entorn).

Desenvolupament del sistema sensoperceptiu està determinat per factors genètics i ambientals.

¿PERÍODE CRÍTIC?

DESENVOLUPAMENT SENSORI PERCEPTIU

TACTE

Proporcionar informació sobre les qualitats palpables dels objectes.
Inclou la capacitat de reaccionar davant **canvis de temperatura, humitat i pressió**, així com l'**exploració d'objectes**.

- Fetus de 2 mesos → reflex dels punts cardinals
- Setmana 32 de gestació → totes les parts del cos són sensibles al tacte
- Cap als 9-10 mesos → percepció tàctil

PRIMER sentit que
es desenvolupa

DESENVOLUPAMENT SENSORI PERCEPTIU

OLFACTE I GUST

Sentits químics.

Estan vinculats a experiències o sentiments. Llet materna – supervivència.

Comencen a desenvolupar-se en l'úter.

- 1ª setmana de vida → distingix l'olor de la mare.
- Des del naixement distingeix entre sabors dolços, àcids, amargs i salats.
- Durant la infància es desenvolupen les preferències de sabors.

Gran agudeses des del naixement.

DESENVOLUPAMENT SENSORIOPERCEPTIU

AUDICIÓ

Funcional abans del
naixement

Reconeixement de les veus i el llenguatge matern

Capacitat de localització del so

Inicialment reflex

Acció voluntària

- 3 dies → distinció de sons que ja coneixen
- Un mes → distinció de sons semblants “ba” i “pa”
- Major sensibilitat a les **freqüències baixes**
- 9 mesos → reconeixen melodies

Prefereixen els sons de tons **baixos, llargs, continus, rítmics i complexos.**

DESENVOLUPAMENT SENSOPERCEPTIU

SENSIBILITAT VESTIBULAR

Detecció de la gravetat i el moviment del cos.

➡ **Nounats són sensibles a l'estimulació dels tres eixos :**

- *De davant cap arrere*
- *De dalt cap avall*
- *D'un costat a un altre*

} Possibilita calmar-los bressolant-los o passejant-los

➤ Naixement → preferència informació vestibular (visió perifèrica poc desenvolupada).

- Exemple: Simulador moviment de les parets.

DESENVOLUPAMENT SENSORI PERCEPTIU

VISIÓ

- 16ª setmana intrauterina → sensibilitat a la llum.
- En el naixement → la retina i el nervi òptic estan subdesenvolupats.
  - **Acomodació visual** deficient fins als 3 mesos → cristal·lí immadur.
    - ↳ Als 6 mesos es consolida.
  - **Agudesia visual** → primeres setmanes de vida ja pot seguir objectes en moviment.
    - ↳ Fins als 2 anys no és semblant a la de l'adult.

Els bebès veuen amb major claredat als 30 cm i el seu camp de visió perifèrica és molt estret.

↳ 2^a i 10ª setmana → doble; i 3r mes → adult

En nèixer no diferencia els colors

↳ 2° mes → diferència el roig del verd; 3r mes → el blau; 4° mes → el groc
 ↳ 6e mes → percibix la mateixa gamma de colors que l'adult

**Sentit MENYS desenvolupat
en el naixement.**

DESENVOLUPAMENT SENSORIOPERCEPTIU

VISIÓ

BICOLOR

BRILLANTOR

Objectes o persones en MOVIMENT

Objectes de MAJOR GRANDÀRIA

AGRUPACIONS d'objectes

Objectes NOUS

COMPLEXITAT

CONTRASTOS

DESENVOLUPAMENT SENSORI PERCEPTIU

VISIÓ

Visió binocular (necessària per a percebre la profunditat) → 4-5 mesos

❖ *Continuïtat*

❖ *Rigidesa i flexibilitat*

❖ *Constància*

↳ de la lluminositat a les 7 setmanes

↳ de la grandària i forma cap als 3 mesos

↳ del color cap als 4 mesos

DESENVOLUPAMENT MOTOR

Reflexos

Respostes motores fixes, innates, inconscients, espontànies i involuntàries.

- Principal font d'informació els primers mesos
- Regulats per la medul·la espinal i/o el tronc-encèfal
- La desaparició dels reflexos innecessaris és un indicador de desenvolupament neurològic
- La majoria desapareixen entre els 6-12 mesos

Segons la funció

- Adaptatius o de supervivència
- De preparació per a la realització d'accions voluntàries
- Protectors de l'estimulació no desitjada
- De funció desconeguda

Segons la duració

- Desapareixen
- Romanen

DESENVOLUPAMENT MOTOR

REFLEX DE SUCCIÓ

Comença a succionar el dit rítmicament quan se li introdueix en la boca.

- Desapareix entre els 4 i els 9 mesos → conducta voluntària

REFLEX DE CERCA

Gira el cap cap al costat de la comissura del llavi que s'ha estimulat i comença a realitzar moviments de succió.

- Desapareix entre els 3 i els 9 mesos

DESENVOLUPAMENT MOTOR

REFLEX DE PRENSIÓ

Tancament del puny en pressionar amb el dit el palmell de la mà del nounat.

- Desapareix als 4 mesos aprox.

REFLEX DE MAGNUS O TÒNIC-CEREBRAL

El bebè estén el braç cap al costat al qual està mirant amb la mà parcialment oberta i manté l'altre braç flexionat amb el puny tancat.

- Desapareix als 4-5 mesos

DESENVOLUPAMENT MOTOR

REFLEX NATATORI

El bebè mou els braços i les cames amb caràcter rítmic en posar-lo en contacte amb l'aigua subjectant-lo pels costats.

- Desapareix als 5 mesos aprox.

REFLEX DE MARXA

El bebè eleva un peu després de l'altre en posar els peus descalços sobre una superfície llisa i dura.

- Desapareix als 2 mesos aprox.

REFLEX DE GATEIG

El bebè fa moviments de gateig amb les extremitats superiors i inferiors en posar-lo boca per avall sobre la superfície i aplicar pressió en les extremitats.

- Desapareix als 3-4 mesos.

DESENVOLUPAMENT MOTOR

REFLEX DE MORO

Quan se li solta de manera sobtada el cap o es fa un soroll fort, el nounat estén els braços i les cames, i seguidament estira els braços cap a fora i els acosta al cos.

- Desapareix entre els 3 i 6 mesos aprox.

REFLEX DE BABINSKY

Quan se li acarona la planta del peu des del taló fins als dits, el bebè obri els dits del peu en ventall i els contrau, al mateix temps que el peu es retorça.

- Desapareix als 8-12 mesos

DESENVOLUPAMENT MOTOR

Principals fites del desenvolupament motor

Sostindre el cap

Rodar

Agafar objectes

Seure sense suport

Posar-se dempeus

Agafar amb polze i índex

Caminar

Construir una torre de dos blocs

DESENVOLUPAMENT MOTOR

Desenvolupament motor i percepció

Percepció de la profunditat:

Capacitat de percebre els objectes i superfícies en tres dimensions (jutjar la distància que separa els objectes entre si).

- Requereix coordinació binocular, control motor i ús de claus cinètiques.

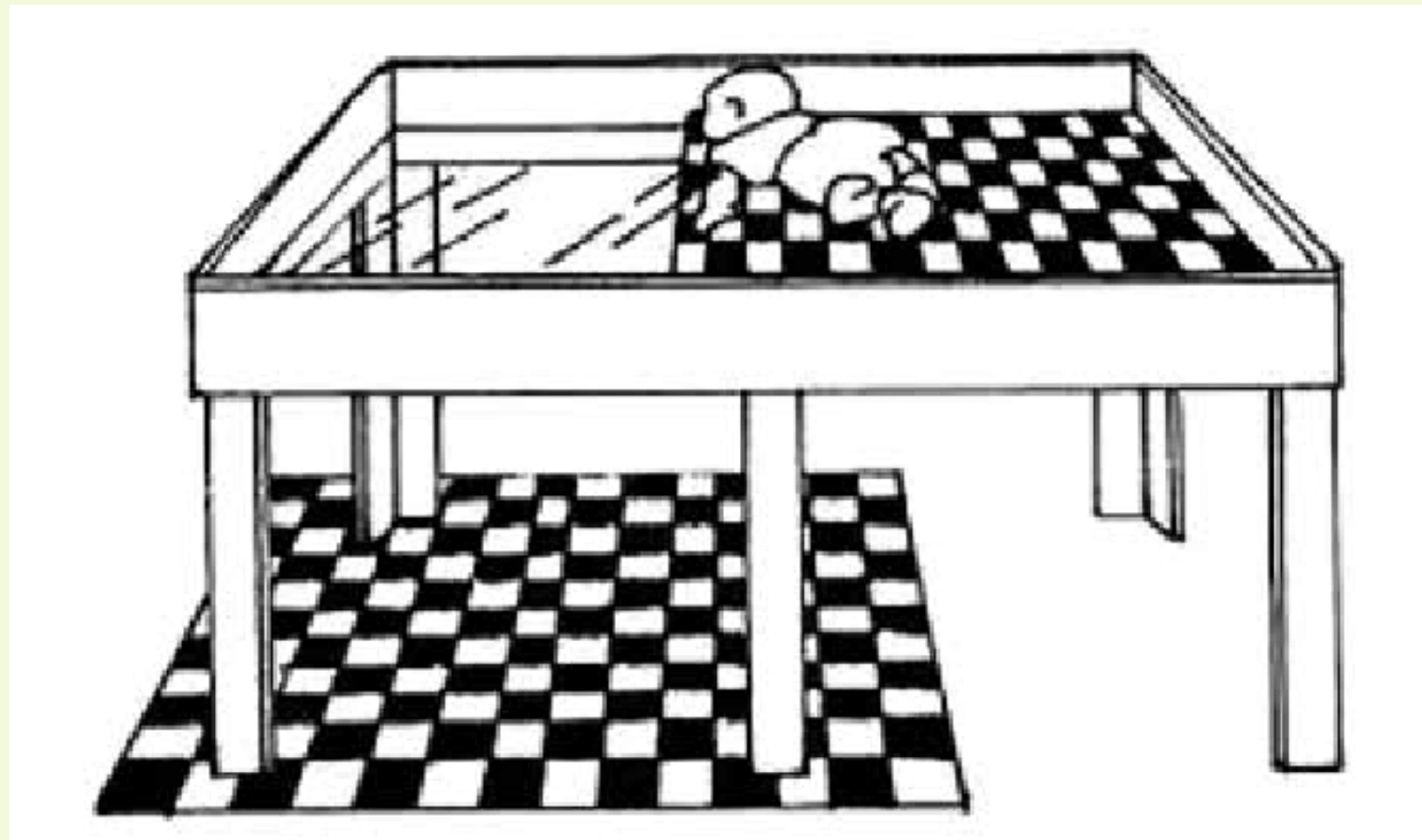
Indicis de profunditat:

- Indicis cinètics (1-3 mesos)
- Indicis estàtics binoculars (4-5 mesos)
- Indicis estàtics monoculars (6-7 mesos)

DESENVOLUPAMENT MOTOR

Desenvolupament motor i percepció

EXPERIMENT DE L'ABISME VISUAL

- 2 mesos: distingeix el pendent.
- 6 mesos: evita passar per l'abisme, encara que no mostra por si encara no gateja.
- 9 mesos: mostra por i evita creuar, malgrat que encara no gatege.

La POR DE LES ALTURES és INNAT
i apareix en el moment en què la majoria gategen.

DESENVOLUPAMENT MOTOR

Propostes teòriques explicatives

TEORIA ECOLÒGICA DE LA PERCEPCIÓ (Eleonor i James Gibson, 1969)

- *El desenvolupament de les capacitats motrius i perceptives es relacionen entre si.*
  - El desenvolupament psicomotor depèn dels canvis de les característiques físiques i les de l'entorn.
  - Amb l'experiència, els bebès aprenen a avaluar les seues habilitats i l'espai físic en què es mouen i a adaptar els moviments.

DESENVOLUPAMENT MOTOR

Propostes teòriques explicatives

TEORIA DELS SISTEMES DINÀMICS (Esther Thelen, 1992)

- *El desenvolupament motor és un sistema dinàmic interconnectat de coordinació activa de nombrosos sistemes en relació amb el medi ambient.*
  - Els xiquets adquireixen sistemes d'acció progressivament més complexos en un procés cíclic.
  - Cap factor determina el desenvolupament per si mateix. Existeix gran varietat de ritmes de desenvolupament.

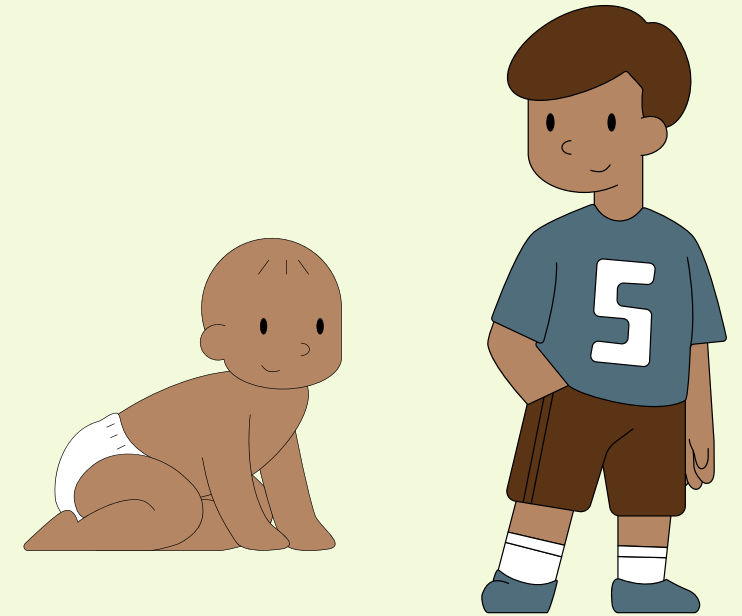
El DESENVOLUPAMENT MOTOR segueix una seqüència quasi universal (factors culturals medien).

DESENVOLUPAMENT FÍSIC

Patrons de creixement

- ✓ Les proporcions s'assemblen cada vegada més a les dels adults.
- ✓ El cartílag es converteix en os i els ossos s'endureixen.
- ✓ Creixen 5-6 cm/any i augmenten 1,8-2,7 kg/any.
- ✓ El desenvolupament del cervell i del sistema nerviós millora les habilitats motores.
- ✓ El desenvolupament del sistema respiratori i circulatori augmenta la resistència física.

El creixement del cervell

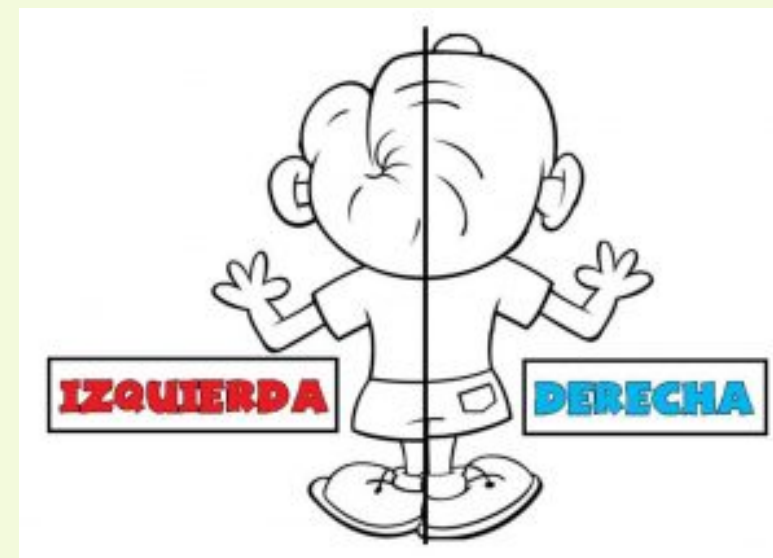
- ✓ 3 anys → el cervell equival al 90% del pes del cervell adult.
- ✓ Entre els 3-6 anys → creixement cerebral més ràpid de les àrees prefrontals.
- ✓ 4 anys → densitat màxima de les sinapsi de l'escorça prefrontal. Es completa la mielinització de les vies auditives.
- ✓ 6 anys → el cervell aconsegueix el 95% del seu volum màxim.

DESENVOLUPAMENT MOTOR

Lateralitat: Preferència per l'ús d'una mà en particular.

- Es dona al voltant dels 3 anys encara que es pot observar des dels 6 mesos.

Motricitat fina

Motricitat global

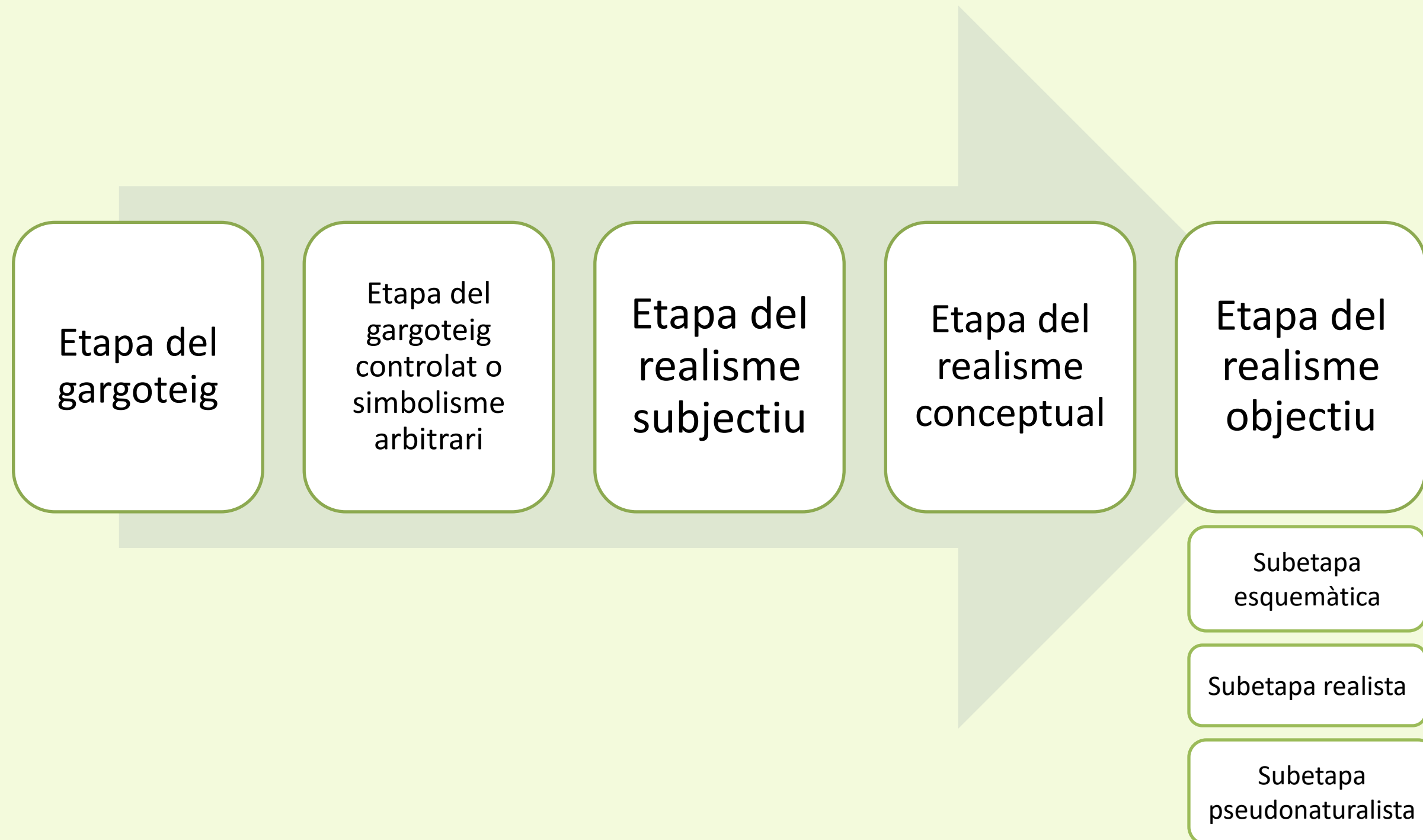

DESENVOLUPAMENT MOTOR

Desenvolupament de la capacitat gràfica

El **DIBUIX** és un bon indicador de **maduresa intel·lectual, d'emocions, problemes i desitjos**.

DESENVOLUPAMENT MOTOR

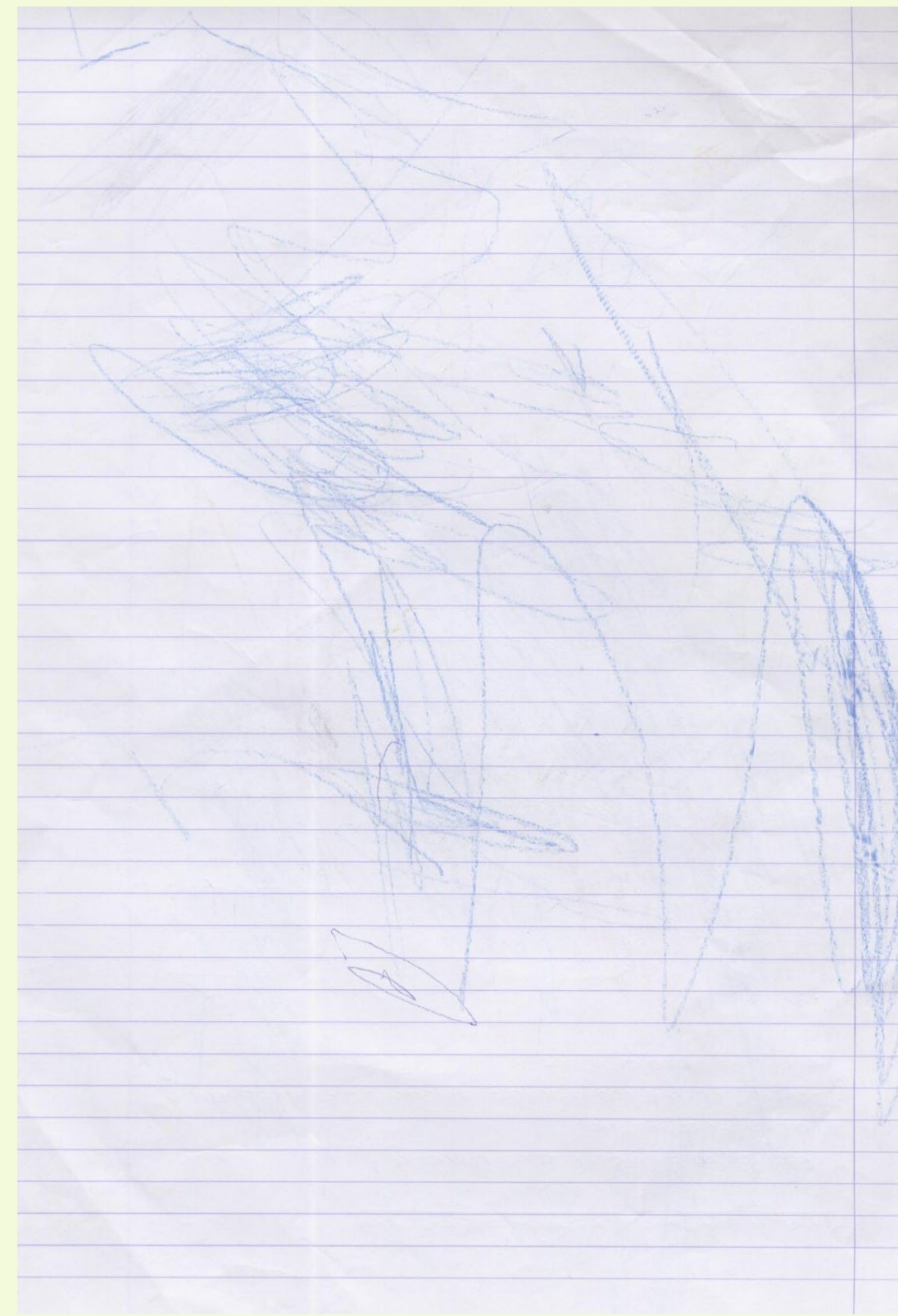
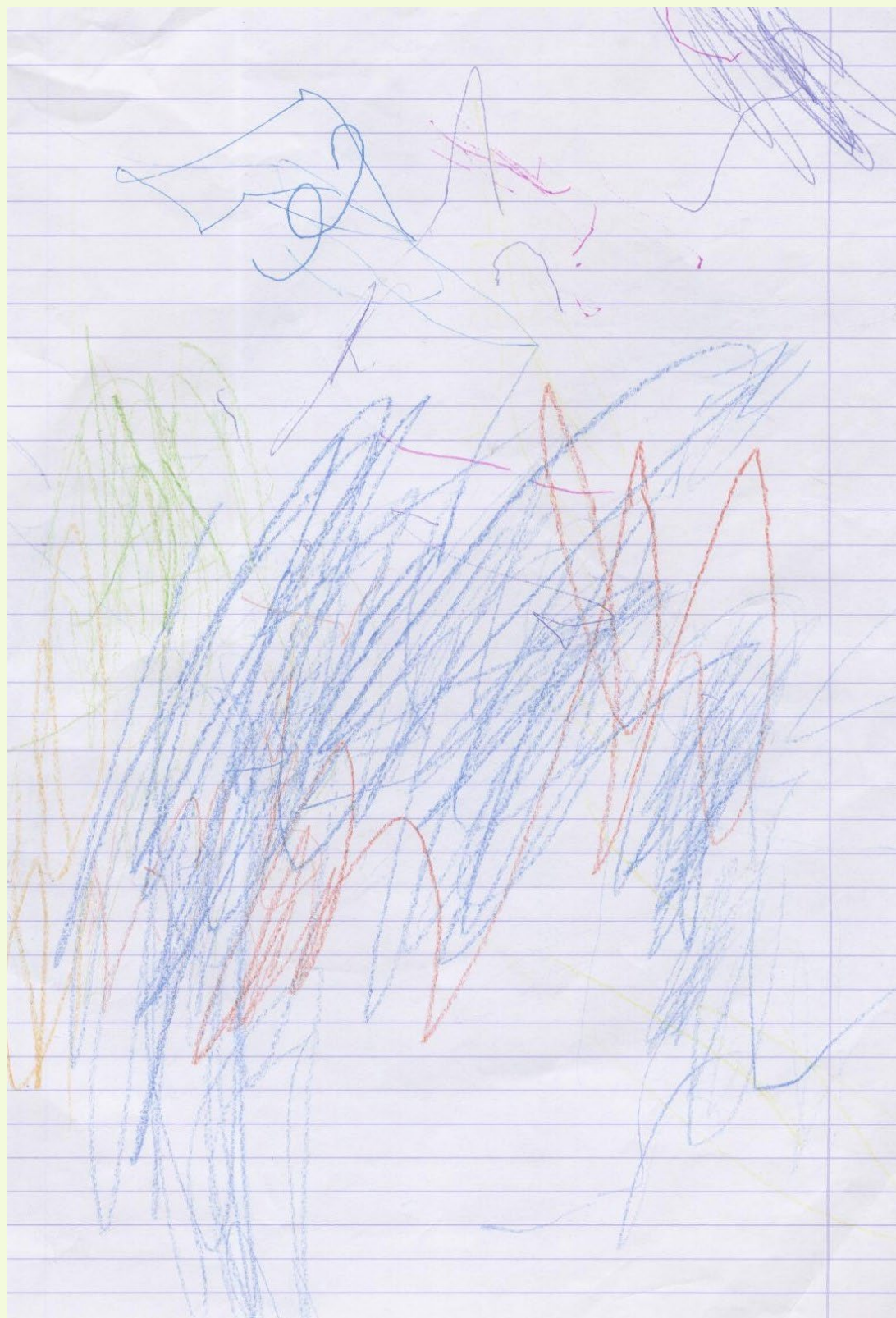
Desenvolupament de la capacitat gràfica

ETAPA DEL GARGOTEIG

(12-18 mesos – 2 anys)

Producció de traços irregulars sense intenció figurativa

- Conducta motora activada per imitació i mantinguda pel plaer de l'execució.

DESENVOLUPAMENT MOTOR

Desenvolupament de la capacitat gràfica

ETAPA DEL GARGOTEIG CONTROLAT O SIMBOLISME ARBITRARI (2-3 anys)

*Producció de traços lents i controlats
que permet frenar, accelerar o
interrompre el moviment*

- Representar la realitat a través del traç.
- Un mateix traç pot representar diverses coses.
- Apareix la coordinació visomanual.

DESENVOLUPAMENT MOTOR

Desenvolupament de la capacitat gràfica

ETAPA DEL REALISME SUBJECTIU (3-5 anys)

Producció amb la intenció de reproduir un objecte o escena

- Dibuixos additius i més recognoscible.
- Comença el dibuix de la figura humana.
- Manifesta animisme.
- Augmenta la coordinació visomanual i el control motor.
- Imita la realitat que percep i expressa les vivències personals.

DESENVOLUPAMENT MOTOR

Desenvolupament de la capacitat gràfica

ETAPA DEL REALISME CONCEPTUAL (5-7 anys)

Producció de dibuixos amb més intenció figurativa, sent l'analogia més cognitiva

- Apareix l'estructuració correcta.
- S'inicia la representació del moviment.
  - Manca de perspectiva :
    - Abatiment
    - Transparència

DESENVOLUPAMENT MOTOR

Desenvolupament de la capacitat gràfica

**ETAPA DEL
REALISME
OBJECTIU**
(7-14 anys)

- **Subetapa
esquemàtica**
(7-9 anys)

*Producció
mitjançant la
utilització de
figures
geomètriques.*

DESENVOLUPAMENT MOTOR

Desenvolupament de la capacitat gràfica

ETAPA DEL REALISME OBJECTIU

(7-14 anys)

▪ Subetapa realista (9-11 anys)

*Producció de dibuixos
més realistes.*

- Apareix la perspectiva.
- Representa el que veu.
- Diversos plànols.
- Al final apareix l'ombreig.

DESENVOLUPAMENT MOTOR

Desenvolupament de la capacitat gràfica

ETAPA DEL REALISME OBJECTIU (7-14 anys)

▪ Subetapa pseudonaturalista (+12 anys)

Aparició de tècniques de dibuixant

- Major grandària d'elements pròxims.
- Gradació de color.
- Representació del moviment.

SALUT

Patrons de son

Importància d'instaurar pautes **d'higiene del son** per a reduir la probabilitat d'aparició de **trastorns de son** - normalment són transitoris-.

TERRORS NOCTURNS	MALSONS
Despertars abruptes, prompte en la nit, d'un son profund (no REM) en estat d'agitació. - Es recomana no interrompre el somni. - Continguts inexistents o molt vagues. - Poden aparèixer vocalitzacions. - Més comuns en xiquets d'entre 3-13 anys.	Somnis molt elaborats que apareixen en la 2a meitat de la nit en son REM. - Recorda el somni en despertar-se. - Quan són freqüents indiquen nivells d'estrès excessius. - No apareixen moviments ni vocalitzacions. - S'inicien entre els 3-6 anys.

SALUT

Altres problemes freqüents en esta etapa

ENURESIS

Micció de manera reiterada en el llit o a la roba

- Més freqüent en xics
- Als 5 anys → 10-15% ; 8 anys → superat

OBESITAT

- Problema epidèmic
- Tendència hereditària, però les influències ambientals són principals

DESENVOLUPAMENT FÍSIC

- S'alenteix la velocitat de creixement (5-7,5 cm).
- Són destacables les diferències intergeneracionals.

Creixement del cervell

- Canvis funcionals:
  - Augmenta la velocitat i l'eficiència dels processos cerebrals
  - Millora la capacitat per a descartar informació irrellevant
- Canvis estructurals:
  - Disminueix la matèria grisa
  - Augmenta la matèria blanca
- S'engrandeix el lòbul temporal i frontal, i s'estreny l'escorça frontal i parietal de l'HE

